

Tuberkuliozė – klastinga liga

Visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči
sveikatos priežiūrą mokykloje

Jadvyga Grubliauskienė

Tuberkuliozė (TB) – užkrečiamoji liga, kurią sukelia bakterija *Mycobacterium tuberculosis*

- ▶ Puola plaučius;
- ▶ Gali pažeisti inkstus;
- ▶ Stuburo ar galvos smegenis;
- ▶ Gerklas;
- ▶ Kaulus.

Ar visiems užsikrėtusiems asmenims liga pasireiškia vienodai?

- ▶ Tuberkulioze užsikrėtę, bet šia liga nesergantys – vadinami infekuotieji.
- ▶ Infekuoti tuberkuliozės bakterijomis asmenys gali jausti neaukštą temperatūrą, bendrą silpnumą, tačiau jiems nerandama lokalių tuberkuliozės pažeidimų ir jie neplatina tuberkuliozės bakterijų.
- ▶ Organizmas pajėgia kovoti su bakterijomis ir sustabdyti jų dauginimąsi. Bakterijos tampa neaktyvios, bet lieka gyventi organizme ir gali vėl suaktyvėti vėliau. Tai vadinama infekuotumu.
- ▶ Nusilpus imunitetui, bakterijos tampa aktyvios, dauginasi ir sukelia tuberkuliozę.

Kaip tuberkuliozė plinta?

- ▶ Tuberkuliozė plinta oru iš vieno asmens kitam;
- ▶ Žmogui įkvėpus tuberkuliozės bakterijų, jos nusėda plaučiuose ir pradeda daugintis.
- ▶ Iš plaučių per kraują jos gali patekti į kitus organus, pavyzdžiui, inkstus, stuburo ir galvos smegenis;
- ▶ Plaučių ar gerklų tuberkuliozė gali būti užkrečiama. Tai reiškia, kad bakterijos gali plisti kitiems žmonėms.
- ▶ Tuberkuliozė kitose kūno dalyse, pavyzdžiui, inkstuose ar stubure, paprastai yra neužkrečiama.

Kokie pagrindiniai tuberkuliozės simptomai?

- Kosulys, trunkantį 3 ar daugiau savaičių;
- kosėjimas su skrepliais ar su krauju.
- Ligonis gali skųstis kitais negalavimais, rodančiais susirgimą tuberkulioze:
- silpnumu ar nuovargiu;
- svorio kitimu;
- apetito nebuvimu;
- šaltkrėčiu;
- karščiavimu;
- prakaitavimu naktį;
- skausmu krūtinėje.

Jeigu turėjau kontaktų su sergančiu tuberkulioze asmeniu, ar galiu ją perduoti kitiems?

- jūs galėjote užsikrėsti tuberkuliozės bakterijomis, bet platinti bakterijas pradėsite tik jeigu pats susirgsite.
- platina tik sergantieji atvira plaučių tuberkulioze.
- Kai kurie žmonės susergera tuberkulioze netrukus po užsikrėtimo (per kelias savaites) jų imuninei sistemai dar nepradėjus kovoti su tuberkuliozės bakterijomis.
- Kiti – po keleto metų, imuninei sistemai nusilpus dėl kokių nors kitų priežasčių.

Kokie asmenys turi didžiausią riziką susirgti tuberkulioze?

- ▶ Asmenys, turėję artimą sąlytį (ilgai ir artimai bendravę) su sergančiuoju atvira plaučių TB;
- ▶ Asmenys, infekuoti žmogaus imunodeficito virusu (ŽIV);
- ▶ Asmenys, turintys priklausomybių, pvz., alkoholiui;
- ▶ Vaikai;
- ▶ Imigrantai iš šalių, kuriose didelis sergamumas TB.

Jei sąlytis su atvira plaučių tuberkulioze sergančiu asmeniu vyko šiose vietose:

- ▶ kalėjime, slaugos namuose;
- ▶ Mažuose kambariuose ar kitose erdvėse (lifte, transporte);
- ▶ Nevėdinamose ar prastai vėdinamose patalpose.

Užsikrėsti tuberkuliozės bakterijomis riziką turi daugelis iš mūsų

- ▶ sergančiųjų ir nesigydančių žmonių gali būti šeimoje;
- ▶ darbo kolektyvuose, vaikų ugdymo įstaigose;
- ▶ jautriausi tuberkuliozės bakterijoms yra vaikai iki 5 metų;
- ▶ asmenys, užsikrėtę ŽIV, sergantys cukriniu diabetu, lėtiniu inkstų nepakankamumu, onkologinėmis ligomis;
- ▶ asmenys, kuriems taikoma ilgalaikė kortikosteroidų terapija, chemoterapija, vartojantys švirkščiamuosius narkotikus ir kt.

Jums reikėtų pasitikrinti dėl tuberkuliozės, jeigu:

- ▶ jūs daug laiko praleidote su asmeniu, kuris, kaip žinoma ar įtariama, serga tuberkulioze;
- ▶ esate užsikrėtęs ŽIV ar turite kitų sveikatos sutrikimų, kurie silpnina imuninę sistemą ir kelia jums grėsmę susirgti tuberkulioze;
- ▶ jums yra pasireiškę tuberkuliozės simptomai;
- ▶ esate iš šalies, kurioje tuberkuliozė yra labai paplitusi (daugiausia Lotynų Amerikos, Afrikoje, Azijoje, Rytų Europoje ir Rusijoje);
- ▶ jūs gyvenate laikinuose nakvynės namuose, migrantų stovykloje, kalėjime ar pataisos namuose, taip pat slaugos namuose, kur tuberkuliozės paplitimas yra didesnis;
- ▶ daug ir seniai rūkote, piktnaudžiaujate alkoholiu, švirkščiatės narkotikus.

Nuolat tikrintis, ar neserga tuberkulioze, privalo asmenys

- ▶ dirbantys maisto tvarkymo įmonėse,
- ▶ sveikatos priežiūros įstaigose,
- ▶ vaikų ugdymo įstaigose,
- ▶ teikiantys paslaugas gyventojams.

Kokie yra testai tuberkuliozės infekcijai nustatyti?

- krūtinės ląstos dviejų krypčių rentgenogramos (suaugusiems; vaikams – sprendžia gydytojas),
- tuberkulino mėginys (vaikams ir asmenims iki 18 metų amžiaus) i,
- skreplių tyrimas dėl rūgščiai atsparių bakterijų (jei pacientas gali iškosėti skreplių).
- gydytojas kiekvienu atveju sprendžia, ar reikalingi papildomi tyrimai ir manipuliacijos.

Jei esu užsikrėtęs tuberkuliozės bakterijomis, kaip išvengti susirgimo tuberkulioze?

- ▶ Daugelis užsikrėtusių žmonių niekada nesuserga aktyvia liga.
- ▶ kai kuriems žmonėms egzistuoja didesnė tikimybė, kad latentinė tuberkuliozės infekcija peraugs į tuberkuliozę.
- ▶ Prie asmenų, kuriems gresia didelis pavojus susirgti tuberkulioze priskirtini:
  - ▶ ŽIV infekuotieji;
  - ▶ kūdikiai ir maži vaikai;
  - ▶ daug ir seniai rūkantys, piktnaudžiaujantys alkoholiu, besišvirkščiantys narkotikus;
  - ▶ žmonės, sergantys kitomis, imuninę sistemą slopinančiomis ligomis;
  - ▶ blogai besimaitinantys;
  - ▶ pagyvenę žmonės;
  - ▶ žmonės, netinkamai gydyti nuo tuberkuliozės praeityje;

Tuberkuliozė išgydoma, jei sergantis šia liga asmuo kreipiasi medicininės pagalbos ir vartoja visus gydytojo paskirtus vaistus visą nustatytą laiką.

- ▶ TB bakterijos organizme žūva labai lėtai. Tam, kad vaistai sunaikintų visas tuberkuliozės bakterijas, prireikia mažiausiai 6 mėnesių.
- ▶ Geriau pasijusite jau po kelių savaitių, tačiau tuberkuliozės bakterijos jūsų organizme tebebus gyvos.
- ▶ Vartoti vaistus tol, kol žus visos tuberkuliozės bakterijos, nors tuberkuliozės simptomai išnyks.
- ▶ Nutraukus vartoti vaistus, tuberkuliozės bakterijos prisitaikys, taps atsparios skiriamiems vaistams.
- ▶ Liga ilgiau nesitrauks. Jei senieji vaistai taps neveiksmingi, tam, kad būtų sunaikintos visos bakterijos, prireiks naujų, dar stipresnių vaistų.

Kaip neplatinti tuberkuliozės bakterijų?

- Gerkite vaistus taip, kaip nurodyta. Tai labai svarbu!
- Patalpose bendraudami su šeimos nariais dėvėkite medicininę kaukę, o kosėdami, čiaudėdami ar juokdamiesi visada prisidengkite burną servetėle. Panaudotą servetėlę ar kaukę įdėkite į plastikinį maišelį ir išmeskite.
- Laikykitės atokiau nuo aplinkinių ir venkite sąlyčio su namiškiais. Miegokite atskirame kambaryje, toliau nuo kitų šeimos narių
- Dažnai vėdinkite kambarius.
- Atminkite, kad tuberkuliozės sukėlėjai plinta oru su mažais sergančio žmogaus iškosėtais lašeliais, dažniausiai užsikrėtimas gali įvykti uždaroje nevedinamose patalpose (liftuose, transporte ir kt.).

Vaistams atspari tuberkuliozė?

- Dėl neteisingo ir netvarkingo gydymosi tuberkuliozės bakterijos gali tapti atsparios vaistams, kuriais gydomas tuberkulioze sergantis pacientas. Tai reiškia, kad vaistai nebegali naikinti bakterijų.
- Daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės forma vadinama itin vaistams atspari tuberkuliozė. Tai tokia tuberkuliozė, kurios sukėlėjai yra atsparūs beveik visiems tuberkuliozei gydyti naudojamiems vaistams.
- užsikrėtė nuo žmogaus, sergančio daugeliui vaistų atsparia tuberkuliozės forma;
- ne visada vaistus vartojo taip, kaip nurodė gydytojas;
- susirgo tuberkulioze pakartotinai;
- atvyko iš regiono, kuriame vaistams atspari tuberkuliozė yra paplitusi.

-
-
- ▶ Ligų prevencijos ir kontrolės centro duomenimis, 2-3 savaites vartojus vaistus nuo tuberkuliozės asmuo neišskiria į aplinką bakterijų, bet tik tuo atveju jei asmuo tęsia reguliary jų vartojimą.
  - ▶ Pažeidus gydymo režimą liga atsinaujina.
  - ▶ Kiekvienas ligos atvejis yra individualus ir pasakyti ar asmuo neskiria bakterijų gali tik asmenį gydantis gydytojas.

Jau senokai tuberkuliozė nebėra vien asocialių žmonių liga.

Tuberkulioze galima užsikrėti bet kur: autobuse, parduotuvėje ar panašiai, todėl rekomenduojame kartą per metus pasitikrinti plaučius atliekant plaučių rentgenogramą.

